

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas fonds

Sagatavots 2020.gada jūlijs - oktobris

projekts nr. 2020.LV/NVOF/MAC/076 “Kompleksā pieejā balstīti sistēmiski risinājumi jauniešu no ārpusģimenes aprūpes patstāvīgas dzīves uzsākšanai un pēcaprūpei”

Jauniešu fokusgrupu diskusiju apkopojums

Norise un dalībnieki

Dati tika iegūti 2 fokusgrupas diskusijās. Pirmajā fokusgrupas diskusijā piedalījās 5 jaunieši no audžuģimenēm, vecumā no 14 līdz 17 gadiem, 1 dalībnieks bija vīrietis, 4 sievietes. Otrajā diskusijā piedalījās 5 jaunieši, kuri nāk no SOS bērnu ciematu aprūpes, vecumā no 17 līdz 21 gadam, 3 dalībnieces un 2 dalībnieki. Abas diskusijas sevī ietvēra arī līdzdalīgās metodes, kuru rezultāti iekļauti pielikumā un arī tika izmantoti analīzē. Iegūto datu analīze liecina, ka novērojamas būtiskas atšķirības tajā cik sagatavoti patstāvīgajai dzīvei jūtas jaunieši no audžuģimenēm un kā šo procesu uztver jaunieši no SOS bērnu ciematiem. Vienlaikus jānorāda, ka vidējais vecums jauniešu grupu starpā atšķirās pietiekami būtiski, lai arī ietekmētu iegūtos datus – kamēr jaunieši no audžuģimeņu aprūpes bija vai nu tikko sākuši domāt par aprūpes pamešanu, vai tā bija sagaidāma tuvākajā nākotnē, jaunieši no SOS bērnu ciematiem jau dzīvoja jauniešu mājā un visi jau vienā vai otrā veidā bija piedzīvojuši atbalstītu patstāvīgās dzīves uzsākšanas procesu.

Ziņojums veidots saglabājot intervijas struktūru un dati analizēti par pamatu izmantojot tematus, kas veidoja intervijas jautājumu pamatgrupas. Pirmajā intervijas daļā jauniešiem tika uzdoti jautājumi par to kāda veida atbalsts ir pieejams patstāvīgās dzīves uzsākšanā. Otrais jautājumu bloks tika veltīts jauniešu vērtējumam par pieejamo informāciju un tās avotiem. Noslēdzošie jautājumi pievērsās tam kā jaunieši vērtē savas nākotnes izredzes un kādas emocijas kopumā izjūt saistībā ar patstāvīgās dzīves uzsākšanu. Jānorāda, ka diskusiju mērķis bija atklāt jauniešu pieredzi un zināšanas saistībā ar patstāvīgās dzīves uzsākšanu, nevis esošās rīcībpolitikas, tai skaitā atbalsta veidu, analītisks izvērtējums. Tādējādi jāņem vērā, ka jauniešu teiktais var būtiski atšķirties no tā kā aprūpes pamešana tiek aprakstīta rīcībpolitikas dokumentos un vadlīnijās. Šis apkopojums tādējādi kalpo drīzāk kā situācijas novērtējums no jauniešu pašu perspektīvas, un ļauj identificēt gan kāda informācija un atbalsta veidi jauniešiem

ir pieejami, gan viņu pašu viedokli par šiem jautājumiem, tādējādi gan nodrošinot jauniešu pašu pārstāvniecību šī ziņojuma rakstīšanas procesā, gan ļauj identificēt vājās vietas informēšanas un atbalsta sistēmās.

Pieejamais atbalsts

Šajā nodaļā aprakstīta jauniešu pieredze un viedoklis par pieejamajiem atbalsta veidiem. Pirmā būtiskā atšķirība vērojama starp to kā pieejamo atbalstu vērtēja jaunieši no SOS bērnu ciematu aprūpes un jaunieši no audžuģimenēm.

Atbalsts ir diezgan liels. (SOS aprūpe)

Dažreiz pat pa lielu viņš ir. (SOS aprūpe)

*Tie pat nav mani īstie vecākie, kāpēc lai viņiem vajadzētu interesēt?
(Audžuģimeņu aprūpe)*

Kaut arī bija vērojami izņēmumi, kopumā jaunieši no SOS bērnu ciematu aprūpes pieejamo atbalstu vērtēja daudz atzinīgāk, un uzskatīja, ka speciālisti ir ieinteresēti viņu sagatavošanā patstāvīgajai dzīvei kā arī pauda pārlicību, ka ar savām SOS mammām viņi varēs uzturēt kontaktu arī pēc oficiālās aprūpes beigām.

Tik un tā var vērsties atpakaļ šeit patās, protams, jo tagad arī nesen biju pie sociālā darbinieka un viņi teica: tagad tu aiziesi savā patstāvīgajā dzīvē; ja kādreiz uzradīsies kāds jautājums, tu nesi takā patriekts no šejienes, to, protams, vari atnākt pajautāt. (SOS aprūpe)

Tāpat atzinīgi tika novērtēts sociālo darbinieku atbalsts ciemata ietvaros, norādot, ka iespēja doties pie kāda speciālista, kurš informē par gaidāmajām izmaiņām un nepieciešamajām darbībām sniedz drošības sajūtu. Jaunieši arī norādīja, ka atbalsts ir uzlabojies pēdējo gadu laikā, daloties ar stāstu par jauniem, kura pieredze tiek izmantota kā negatīvais piemērs, kā patstāvīgo dzīvi uzsākt nevajadzētu.

Nu, viens ir ļoti spožs [stāsts] - to visi, man liekas, zina. Bija tāds tiešām čalis, baigais džeks. Bija tā, ka viņam, projām ejot no ciemata, viņam, protams, tur bija kaut kādas noteiktas naudas summas, ko viņš varēja tērēt. Bija diezgan liela nauda, ar kuru viņš varēja uzsākt skaistu dzīvi un bez problēmām, kur aizķerties, kur jautāt, kur prasīt vai iegūt. [...] Un viņš tā smuki visu nolaida pa burbuli - padzīvoja skaisti mēnesi, pusotru. (SOS aprūpe)

Tālāk diskusijas gaitā jaunieši atzina, ka daļēji šī jaunieša neveiksmēs vainojams arī apstākļi, ka viņam pietrūka kāda kurš būtu varējis viņu mudināt atbildīgāk izturēties pret jauniegūtajiem līdzekļiem.

Kā atslēgas persona jauniešu sagatavošanas procesā SOS bērnu ciematu jauniešu gadījumā tika minēta SOS mamma, kura palīdz apgūt nepieciešamās praktiskās prasmes, un kalpo kā emocionālais atbalsta punkts.

Salīdzinājumam, jaunieši no audžuģimenes aprūpes uz pieejamo atbalstu raudzījās daudz kritiskāk. Uz jautājumiem par to vai sanāk ar audžuvecākiem pārrunāt patstāvīgās dzīves uzsākšanu jaunieši atbildēja noliedzoši, kā iemeslus minot gan audžuvecāku šķietamo neieinteresētību audžubērnu dzīvē pēc aprūpes noslēgšanās, gan arī gluži otrādi, paužot viedokli, ka audžuvecāki uztver jauniešus kā savus bērnus un tādējādi nav gatavi ļaut jauniešiem uzsākt patstāvīgu dzīvi. Kopumā atbildes liecināja par to, ka, jauniešu pieredzē, patstāvīgās dzīves uzsākšana nav kaut kas, kas tiktu regulāri pārrunāts ar audžuvecākiem, kas rada neziņu un raizes par patstāvīgās dzīves uzsākšanu. Piemēram, kā viens no galvenajiem raīžu cēloņiem jauniešu vidū bija bažas par iespējām atrast darbu pēc aprūpes noslēgšanās. Jaunieši atkārtoti pauda bažas gan par to kā vispār notiek darba meklēšanas process, gan arī to kā uzsākt darba gaitas. Uzdodot jautājumu par to, kāds būtu naudas daudzums kas nepieciešams lai varētu patstāvīgi dzīvot nosauktās summas svārstījās no 200-900 eiro, parādot, ka jauniešu izpratne par ikdienas tēriņiem ir ļoti dažāda.

Tāpat vismaz viena diskusijas dalībiece atklāja, ka viņa arī māc bažas par patstāvīgās dzīves uzsākšanu saistībā ar romantiskajām attiecībām.

Man, pieņemsim, ir tās lielākās bailes, pieņemsim, es satiku savu īsto puisi un viņš tur gribēs to un to, un ko es tur varēšu viņam pateikt? Un pēc dažām dienām es pasaku, ka es esmu stāvoklī. Par to ir lielas bailes. Un pēc tam viņš mani vienkārši paņem un pamet ar visu bērnu. Jo lielākā daļa tā dara tagad pēdējā laikā. Par to man vislielākās bailes. (Audžuģimeņu aprūpe)

Kopumā salīdzinot jauniešu paustos viedokļus un pieredzes, redzams, ka SOS ciematu īstenotā sagatavošana darbojas sekmīgāk nekā audžuģimenēs īstenotā. Kamēr audžuģimeņu jaunieši par pieejamo atbalstu vai izteicās kritiski vai gluži vienkārši norādīja, ka tāda nav, SOS ciematu aprūpē esošie jaunieši pauda ļoti pozitīvu attieksmi pret aprūpes personām un pārliecību par savām spējām pēc aprūpes pamešanas.

Jānorāda gan, ka abas jauniešu grupas bija vienotas tajā, ka atbalsts ārpus esošās atbalsta formas tika vērtēts ļoti zemu.

Mentene. (smejas) Nu nē, nav tādas problēmas. Es neesmu nekad dzirdējis, ka kāds iet uz iestādi mācīties, nezinu, kā taisīt ēst. Vai arī kaut ko trakāku, nezinu, kā galdu saskrūvēt. Nav tādas vietas, kur varētu par to parunāties, neesmu dzirdējis vismaz.

Artūrs: Vai kāds cits ir dzirdējis?

Nav.

Vienīgais, ja tev rēķinos kaut kur tur. Tad tu ej uz domi.

A, nu tas ir vienīgais, jā. Kaut kādas problēmas ar rēķiniem. (diskusija ar SOS jauniešiem)

Jaunieši pauda vai nu neziņu par to kur meklēt atbalstu pēc aprūpes beigšanās, vai arī apgalvoja, ka meklēt jebkāda veida atbalstu ir lieki. Šie dati tādējādi apstiprina jau iepriekšējos pētījumos novēroto, ka jaunieši neuztver valsts un pašvaldības iestādes kā vērtīgu atbalsta rīku, kas nozīmē, ka atbalsts šajās iestādēs tiek meklēts reti. Tas skaidrojams ar to, ka jauniešu pieredze sadarbībā ar pašvaldību sociālajiem darbiniekiem un citām atbalsta personām ļoti bieži vai nu nav izveidojusies, vai veidojas saistībā ar procesiem, kur jaunietis piedzīvo vilšanos, piemēram, dzīves platības piešķiršanas procesā. Šīs jomas problemātika ir apskatīta gan iepriekšējos pētījumos¹, gan atkal un atkal atkārtojas jauniešu pašu stāstos par savu, radnieku vai draugu pieredzi. Šis aspekts spilgti parādījās diskusijā ar SOS jauniešiem, kas izveidojās līdzdalīgo metožu laikā. Jauniešiem tika lūgts uzzīmēt kāds izskatās tipiskais patstāvīgo dzīvi uzsākošais jaunietis (skat. Ilustrācija 1). Pēc zīmējuma pabeigšanas notiekošajā diskusijā, norādīju, ka kā tipisku jaunieša dzīves daļu jaunieši ir iekļāvuši remontdarbus. Jaunieši apstiprināja, ka remontdarbi ir kaut kas, ko jāīsteno teju katram jaunietim, kuram piešķirta dzīves platība un uzskatīja to par kaut ko, kas ir neizbēgams un pašsaprotams.

- Remontē.

Re kur Z būs dzīvoklis, viņai tur jātaisa remonts, a X tā nebija. Viņa pieprasīja - viņai uztaisīja. [bet] Z nē.

Artūrs: Tātad ir pašvaldības, kur vēl ir jātaisa remonts, kad tu dzīvo.

- Lielākā daļa. Gandrīz visas. (SOS aprūpe)

Šīs situācijas, kurās jaunieši pieredz, ka no valsts un pašvaldības iestādēm sagaidāmais atbalsts vienmēr būs niecīgs vai problemātisks rada jauniešos neuzticību pret šīm iestādēm un nevēlēšanos veidot ar tām sadarbību. Tas savukārt nozīmē, ka situācijās, kurās jaunietim būtu nepieciešama palīdzība, jaunietis izvairīsies to meklēt sociālajā dienestā, kas var negatīvi

¹

https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/jaunumi/3_tiesibsarga_izpete_par_pasvaldibu_atbalstu_1546939443.pdf

ietekmēt jaunieša spēju pārvarēt radušos krīzi un palielina nabadzības un mājokļa zaudēšanas riskus.

Valsts atbalsts, cik es zinu, ir ļoti maziņš. Bet vairāk jau atbalsta pašvaldības un bāriņtiesa, jo pašvaldības tev dot dzīvokli, bāriņtiesas palīdz tur tik iekšā - visās dzīvokļu rindās, visur, lai tu tiktu, lai būtu jumts virs galvas. Takā par valsti, man liekas, vispār nav jēgas runāt, tas man liekas smieklīgs jautājums. (SOS aprūpe)

Iepriekšējais citāts iekļauts, lai norādītu, ka vismaz daļa jauniešu izšķir kāda veida atbalsts tiek saņemts no pašvaldības un kāds no valsts. Šeit vēl spilgtāk atklājas jauniešu kritiskais skatījums uz valsts atbalsta sistēmām, kuras viņi pieredz kā vēl problemātiskākas un vājākas nekā pašvaldības sniegtais atbalsts.

Apkopojot jauniešu teikto secināms, ka jaunieši valsts un pašvaldības atbalstu kopumā vērtē zemu, un rēķinās, ka lielākoties būs nepieciešams patstāvīgo dzīvi uzsākt pašu spēkiem. Ja salīdzinām kāda veida zīmējumus izveidoja audžuģimeņu aprūpē esošie jaunieši un SOS ciematu aprūpē esošie jaunieši (skat Ilustrācija 1 un Ilustrācija 2), redzams, ka abas jauniešu grupas jaunieti zīmē kā tādu, kurš lielā mērā savu dzīvi veido pats, un saikne ar citiem cilvēkiem ir vāja. Audžuģimeņu jauniešu gadījumā jaunieši vispirms uzzīmēja jaunieti kā sadalītu – zīmējuma kreisajā pusē redzami faktori, kas novestu pie tā, ka patstāvīgā dzīve neizdotos un kuri kavē jaunieša spēju kvalitatīvi īstenot patstāvīgās dzīves uzsākšanas procesu, kamēr labajā pusē jaunieši iekļāva faktoros un darbības, kas jaunietim tomēr būt veiksmīgam. Šajā sākotnējā zīmējumā jaunietis tiek attēlots kā gandrīz pilnībā izolēts, kur draugi tika iekļauti tikai kā daļa no tiem faktoriem, kas jaunietim liegs sasniegt vēlamu dzīves kvalitāti. Tikai pēc intervētāju jautājumiem par to kā mazināt negatīvo faktoru ietekmi un veicināt pozitīvos, jaunieši iekļāva arī draugus, ģimeni kā emocionālo atbalstu un valsts iestādes kā informācijas avotu. Iestāžu atbalsts tiek skatīts tikai kā materiāls un informatīvs, abu grupu jaunieši neuztver valsts iestādes kā iespējamus emocionālā atbalsta punktus, kas, situācijā, kur jauniešiem nav pieejams cita veida emocionālais atbalsts, var radīt būtiskus riskus jauniešu garīgajai veselībai un sociālajām prasmēm. Emocionālo un psiholoģisko atbalstu jaunieši redz kā pieejamu vienīgi no audžuģimenes vai SOS ciematu darbinieku puses, taču apzinās, ka tas ir atkarīgs no katra individuālā darbinieka labās gribas un ieinteresētības jaunieša labklājībā. Šeit jaunieši no SOS ciematu aprūpes atrodas ieguvēju pozīcijā, jo vismaz šķietami jutās droši, ka SOS ciematu darbinieki sniegs atbalstu arī pēc aprūpes beigām, kamēr audžuģimeņu jaunieši bija piesardzīgāki un uzskatīja, ka visticamāk atbalstu pēc aprūpes beigšanās vairs nesaņems.

Informācijas avoti

Kā galvenais informācijas avotu abu grupu jaunieši minēja internetu. Uzreiz gan jāsaka, ka kaut arī internets tika skatīts kā svarīgs informācijas avots, jaunieši nevarēja nosaukt skaidras interneta vietnes kur atrast meklēto informāciju. Jauniešu neziņa par vietnēm kur atrast nepieciešamo informāciju liecina, ka internets kā informācijas avots tiek pieņemts kā pašsaprotams, kas kavē nepieciešamo prasmju apgūšanu, kas varētu palīdzēt jauniešiem informāciju internetā ātri un viegli atrast.

Es nezinu, vai šis būs tieši saistīts, bet, piemēram, internetā, tieši Googlē, meklējot, cik es esmu mēģinājusi kaut ko atrast, īsti neko nevar. Bet es nezinu, kā tur īsti ir jāmeklē, lai kaut ko tiešām sakarīgu un prātīgu atrastu. Bet, piemēram, instagramā ir daudz influenceri, blogeri, kas parāda savu dzīvi un tā. No vienas puses, tas ir motivējoši, bet, no otras puses, redzēt, ka cilvēki jau 20 gados ir ar saviem uzņēmumiem... Ir diezgan liela spriedze un pārmetu sev, ka pats nav neko sasniedzis. Ir diezgan grūti atrast tiešām diezgan motivējošu informāciju. (Audžuģimeņu aprūpe)

Šeit dalībiece no audžuģimeņu grupas atklāja vēl kādu svarīgu aspektu saistībā ar internetā atrodamo informāciju. Prasmju un zināšanu trūkums par to, kur meklējama informācija ir tikai daļa no problēmām, kas saistās ar internetu kā informācijas avotu. Interneta vide vienlaikus arī var kalpot par atgādinājumu tam cik nedroša un stigmatizēta ir jaunieša pozīcija kā kādam kas nāk no ārpusģimenes aprūpes un kura ienākumu līmenis visticamāk ir zems. Kaut arī kopumā internetā atrodama informācija par citu jauniešu sasniegumiem un iespējām ir plaši pieejama, jauniešu no ārpusģimenes aprūpes gadījumā tai var būt pretējs efekts, jo jaunieši nevar identificēties ar šiem gadījumiem un drīzāk rada atstumtības un nepilnvērtības sajūtas.

Kā otrs biežāk minētais informācijas avots ir minēti audžuvecāki un SOS mammās un sociālie darbinieki. Kā rāda jau iepriekš iekļautie citāti, jaunieši pauda viedokli, ka informāciju par patstāvīgas dzīves uzsākšanu ir iespējams iegūt, taču tas lielākoties būs atkarīgs no jaunieša paša intereses un motivācijas to darīt. Tāpat jaunieši novērtēja iespēju, ka informāciju kura atrodama internetā iespējams pārrunāt ar kādu pieredzes bagātāku cilvēku, kas tika vērtēts kā viens no galvenajiem veidiem kā pārbaudīt informācijas ticamību. Tāpat tie jaunieši kuriem bija vecākās māšas vai brāļi bieži pieminēja viņus kā informācijas avotus, un apgalvoja, ka mācoties no viņu kļūdām un pieredzēm.

Pievērsoties valsts un pašvaldības institūciju lomai, kā spilgts piemērs atkal kalpo jauniešu zīmējumi. Kā redzams audžuģimeņu jauniešu zīmējumā, tieši saistībā ar informācijas sniegšanu jaunieši iezīmēja valsts un pašvaldības iestāžu lomu. Taču šeit uzreiz jānorāda, ka

jaunieši par to runājot iekļāva šo daļu kā vēlamu nevis esošo – uzdodot jautājumu kā jauniešiem palīdzēt kļūt patstāvīgākam, tika norādīts, ka valsts un pašvaldības iestādēm būtu aktīvāk jāstrādā pie informācijas sniegšanas jauniešiem, kas šobrīd tika skatīts kā neveiksmīgs process.

Par jaunas mājaslapas veidošanu

- Nepieciešama praktiska informācija
- Noderētu tekstveida informācija, kamēr teksts nav pārāk apjomīgs
- Mājaslapā būtu nepieciešama vieta kur jauniešiem pašiem apmainīties ar informāciju, foruma veidā vai kā līdzīgi
- Videomateriāli tika uztverti ļoti pozitīvi, it īpaši, ja materiāli ietvertu sevī jauniešus, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi un video parāda kā viņi to dara, kādām problēmām saskarās utml.
- Kā iespējamās platformas minētas facebook, instagram.

Apkopojot jauniešu viedokļus secināms, ka Facebook lapa vērtējama kā iespējams veiksmīgākais risinājums. Facebook platforma jauniešiem ir pazīstama un saprotama, kā arī ietver sevī dažādus rīkus, kas ļautu iekļaut nepieciešamos materiālus atbilstošā formā. Facebook grupa var kalpot par informācijas apmaiņas kanālu un emocionālā atbalsta rīku; iespējams ievietot video ar padomiem un idejām kā veiksmīgāk īstenot patstāvīgās dzīves uzsākšanu; Viegla integrācija ar Instagram, kas var veicināt papildus piesaisti; Facebook Live kā tiešraides rīks kur jaunieši var uzdot jautājumus.

Nākotnes izredzes

Ja attiecībā uz informācijas avotiem jauniešu viedoklis bija samērā līdzīgs, tad attiecībā uz nākotnes izredzēm atkal novērojama atšķirība starp aprūpes formām. Uzreiz jānorāda, ka atšķirība novērojama drīzāk emocionālajā plāknē, kur jaunieši no SOS bērnu ciematu aprūpes kopumā nākotni raudzījās cerīgāk un bija pārliecinātāki par savām izredzēm. Tikmēr jaunieši no audžuģimenēm bija piesardzīgāki un biežāk pauda neziņu par patstāvīgās dzīves uzsākšanas procesu. Šeit gan jāatgādina būtiskā vecuma atšķirība starp abām grupām, kas var būt kalpojusi par iemeslu šīm atšķirībām.

Iespaidīgi, es jau pilnīgi jūtu. (visi smejas) Nē, nu es nezinu, nav ko tur diži tā domā. Ja es iedomājos tā, kā tiešām es iedomājos, tad ir diezgan spīdoši. (SOS aprūpe)

Man, pieņemsim, tas būs ļoti grūti, jo es esmu pieradusi, ka manā vietā lietas izdarīs mamma. Pieņemsim, mani aizvest uz skolu, vismaz man vismaz pirmo mēnesi čista grūti [būs], vēl mācības plusā. (Audžuģimeņu aprūpe)

Pievērsoties sagaidāmajām problēmām, tie jaunieši kuri cerēja turpināt mācības pauda bažas par spēju balansēt algoto darbu un izglītību. Jānorāda, ka neviens no jauniešiem neplāno turpināt mācības augstākajā izglītībā. Tāpat jaunieši kopumā pauda bažas par savām spējām iztikt ar pieejamiem līdzekļiem.

Ka tu pa bomzi kļūsi. (Audžuģimeņu aprūpe)

Šīs bažas jaunieši pamatoja ar apgalvojumiem, ka bez darba pieredzes iekļūt darba tirgū ir ļoti sarežģīti, taču darba pieredzi iegūt pirms pilngadības iestāšanās jauniešiem ir grūti, kas rada satraukumu par to kā atrast darbu. Tāpat tika paustas bažas par to, ka pat atrodot darbu pastāv risks, ka par to vai nu netiks samaksāts, vai samaksa būs nepietiekama.

Manā gadījumā, piemēram, es pēdējā laika īpaši vairāk domāju par darba uzsākšanu un man tas liekas diezgan sarežģīti, jo man nav par to stāstīts daudz un nekur īsti arī to nevar atrast. Kā tieši, vai tev pašam kaut kur ir īpaši jāiet? (Audžuģimeņu aprūpe)

Šīs bažas gan bija raksturīgākas jauniešiem no audžuģimenēm, kamēr jaunieši no SOS ciematiem bija cerīgāki par savām izredzēm un kopumā vairāk redzēja nākotni kā kontrolējamu procesu, kuram ir iespējams sagatavoties. Tam par pamatu var kalpot kas, ka SOS jaunieši daudz pozitīvāk izteicās par SOS mammu spēju un vēlmi viņus šim procesam gatavot, kamēr jaunieši no audžuģimenēm vairāk runāja par to kā nepieciešamās prasmes tiek apgūtas netieši. Dati, gan kā vienmēr šeit interpretējami uzmanīgi, jo tie ir ļoti limitēti, taču no esošajām

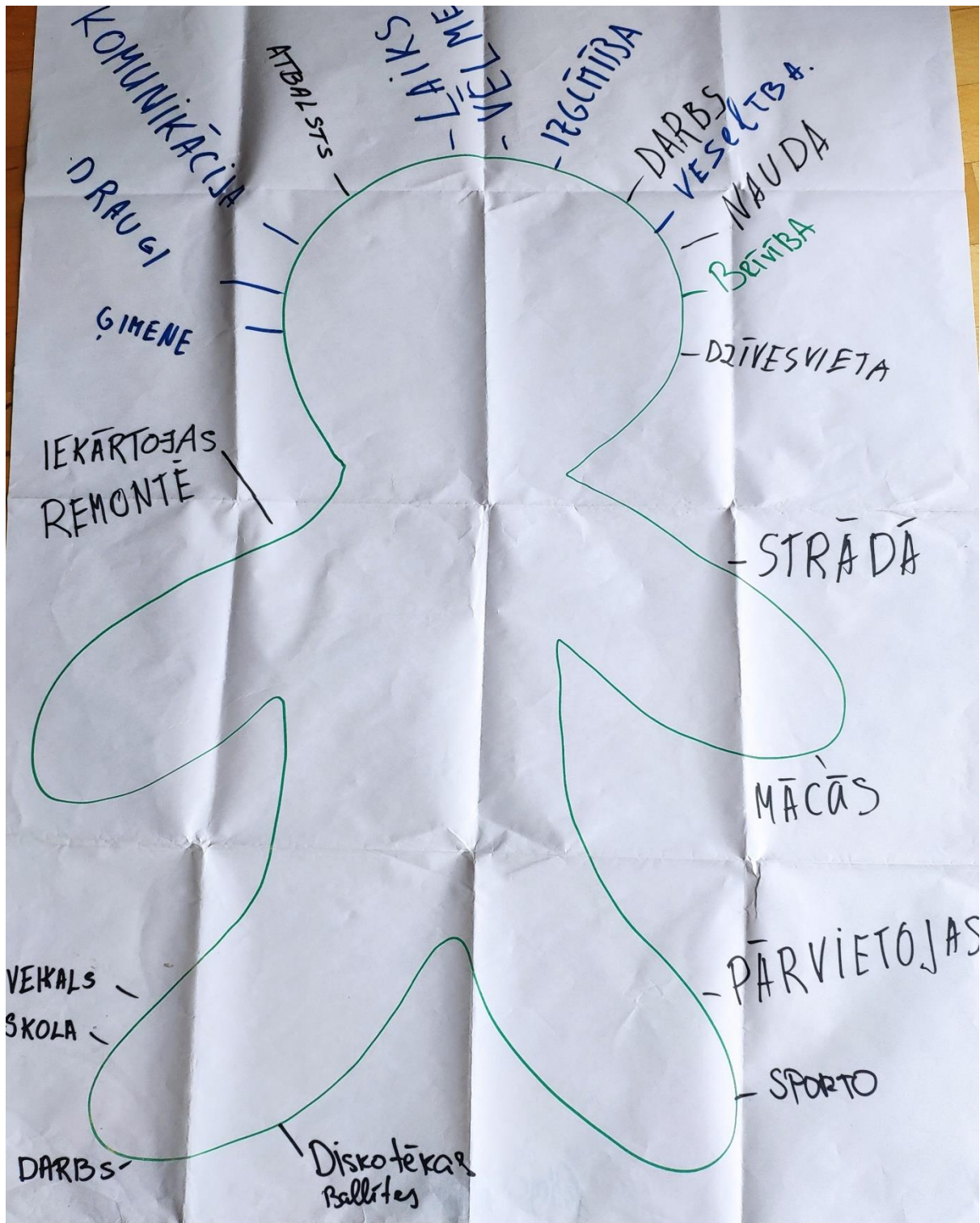
atbildēm var pieņemt, ka aprūpes pamešana SOS ciematos ir uzskatāma par vadītu procesu, kamēr audžuģimeņu vidū tas drīzāk tiek uztverts kā ‘dabisks’ process un tiek sagaidīts, ka informācija un prasmes pie jauniešiem nonāks pasīvā ceļā, nevis izmantojot kādas aktīvas metodes.

Es par savu patstāvīgo dzīvi sāku domāt, kad mani SOS mamma bisktīja: sāc domāt, sāc domāt. Tad es arī sāku aizdomāties par to visu. (SOS aprūpe)

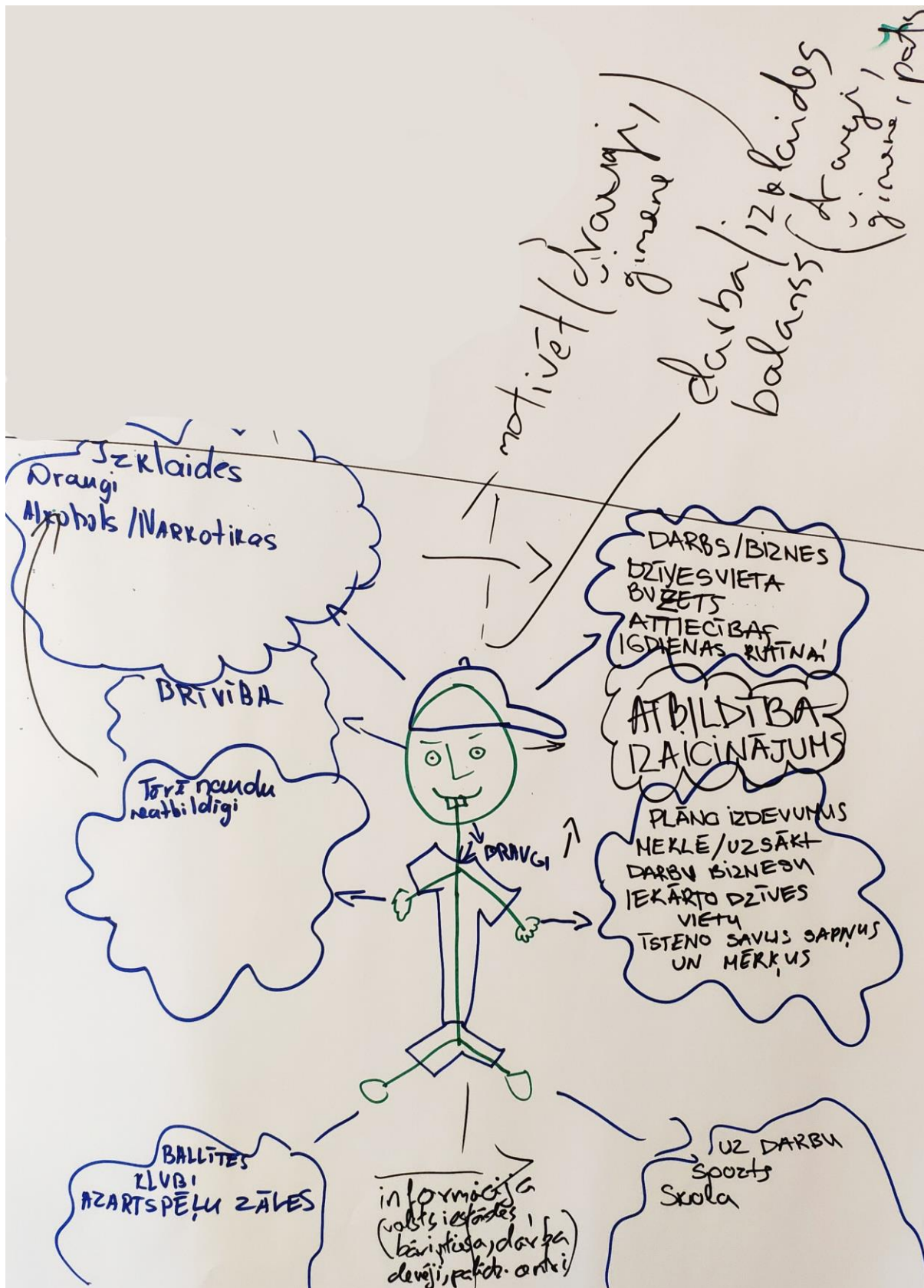
Es dzīvoju kopā ar vecāko māsu un mums īpaši nesanāk parunāt tādēļ, ka es pati nejūtos takā labi par to runāt tādēļ, ka ļoti daudz uzskati nesakrīt. (Audžuģimeņu aprūpe)

Šai pieeju atšķirībai ir divējādas sekas. No vienas puses, neveicinot jauniešos izpratni par to, ka patstāvīgās dzīves uzsākšana tuvojas un tai nepieciešams mērķtiecīgi gatavoties, audžuģimenes ir vairāk pietuvinātas ģimeniskai videi, un ataino tos modeļus, kuri raksturo parasto audzināšanas darbu Latvijas ģimenēs. Tikmēr SOS ģimeņu pieeja, kaut arī var radīt jauniešos akūtāku ārpusģimenes aprūpes sistēmas pieredzi, nodrošina, ka uzsākot patstāvīgo dzīvi jaunieši ir tai labāk sagatavotāki. Ņemot vērā, ka ierastās ģimeņu prakses attiecībā uz jauniešu sagatavošanu patstāvīgai dzīvei balstītas pieņēmumos, ka jauniešiem pastāv iespēja atgriezties un saņemt atbalstu arī pēc aprūpes beigām, secināms, ka pieeja kurā jauniešiem tiek aktīvi gatavots patstāvīgās dzīves uzsākšanai tomēr vērtējama kā labāka, jo lielākajai daļai jauniešu no ārpusģimenes aprūpes, atbalsts pēc tās beigšanās vai nu nav pieejams vispār vai ļoti mazinās.

Pielikums

Ilustrācija 1

Ilustrācija 2